

Samen werken aan een veilige en mooie Maas

Regionaal voorstel Maas 2016

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
1 Inleiding	5
1.1 Vraag van de minister: gezamenlijk voorstel voor rivierverruiming	5
1.2 Doel en reikwijdte van dit voorstel	5
1.3 Totstandkoming: krachtig samenspel van partijen	8
2 Nu opgaven koppelen, straks een veilige en mooie Maas	11
2.1 Afwachten is kansen missen	11
2.2 Urgente opgaven voor waterveiligheid en ruimtelijke ontwikkeling	12
3 Het goud van de Maas	15
3.1 Krachtig samenspel als uitgangspunt	17
3.2 Het goud van de Maas	19
4 Kansrijke en urgente maatregelen	25
4.1 Systeemverbeteringsmaatregelen	25
4.2 Koploperprojecten	27
5 Regionaal voorstel voor rivierverruiming	29
5.1 Het verzoek aan de regio	29
5.2 Redeneerlijn van de regio voor de selectie van projecten	30
5.3 Het Regionaal Voorstel Maas 2016	31
6 Adaptief werken aan de Maas	37
Bijlage 1: Deelrapporten en overige documenten	40
Bijlage 2: Samenstelling Stuurgroep Deltaprogramma Maas	41
Bijlage 3: Regionaal Voorstel Maas 2016, overzichtstabel	42

Een woord vooraf

De samenwerkende Maaspartners zijn in 2015 gestart met een uitwerking van de voorkeursstrategie voor de bescherming tegen hoogwater onder het motto:

*‘Samen werken aan de hoogwaterveiligheid
als drager van economisch florerende regio’s aan de Maas’.*

Klimaatverandering en aanscherping van de waterveiligheidsnormen in 2017 leiden tot een grote waterveiligheidsopgave voor de gezamenlijke partijen langs de Maas. Een eerste analyse maakt duidelijk dat een investering van meerdere miljarden euro’s nodig is om in 2050 aan de normen te voldoen.

De Stuurgroep Deltaprogramma Maas werkt langs twee sporen aan de veiligheidsopgave voor de Maas: de uitwerking van een maatregelenpakket voor de korte termijn en van een adaptieve strategie voor de lange termijn. Met het voorliggende document presenteert de stuurgroep op verzoek van de minister van Infrastructuur en Milieu het voorstel voor de korte termijn: het Regionaal voorstel Maas 2016.

De stuurgroep heeft in nauwe samenwerking met de regionale partners en vertegenwoordigers van het rijk een samenhangend pakket van acht maatregelen samengesteld. De geselecteerde projecten maken het mogelijk om op de meest urgente riviertrajecten te starten met het herstel van een robuust en betrouwbaar riviersysteem en tegelijkertijd lokale ruimtelijke en economische ontwikkelingen te combineren. Dit uitgekende pakket geeft daarmee invulling aan een krachtig samenspel tussen rivierverruiming en dijkversterking langs de Maas en de gebiedsontwikkelingen.

Dit pakket vormt het begin van een adaptief programma voor de Maas. Gezien de grootte van de opgave en het tijdspad tot 2050 past het niet om te denken in ‘blauwdrukken’ en moet er flexibel worden ingespeeld op de snel veranderende wereld om ons heen. Dit doet een groot beroep op het bij elkaar brengen van belangen van overheden, bedrijfsleven en burgers. Tijdens de totstandkoming van dit pakket is een goede start gemaakt in dit proces, op de schaal van de hele Maas en op de schaal van riviertrajecten. Er is een goede basis gelegd om vanuit het gedeeld eigenaarschap samen verder te werken aan een veilige en mooie Maas, die de veranderingen in ons klimaat kan opvangen. We bieden het de Minister van Infrastructuur en Milieu aan in de volle overtuiging dat rijk en regio met dit maatregelenpakket gezamenlijk een goede start maken met een veilige en mooie Maas.

Stuurgroep Deltaprogramma Maas,
Venlo 28 september 2016

Johan van den Hout, Voorzitter Stuurgroep Deltaprogramma Maas

1 Inleiding

1.1

Vraag van de Minister: gezamenlijk voorstel voor rivierverruiming

Kansen voor rivierverruiming verzilveren

De waterveiligheid vraagt op korte en lange termijn langs de hele Maas maatregelen om voldoende beschermd te blijven tegen overstromingen. Dat kan met dijkversterkingen, maar deels ook met rivierverruiming. De minister van Infrastructuur en Milieu heeft de regio gevraagd¹ om een gezamenlijk voorstel voor rivierverruiming langs de Maas tot 2028. Op basis daarvan wil de minister in het Bestuurlijk overleg MIRT Zuid (12 oktober 2016) een besluit nemen over een financiële bijdrage voor rivierverruiming.

Combineren waar het kan

Langs de Maas spelen naast de opgaven voor waterveiligheid verschillende andere opgaven in de ruimtelijke inrichting. Denk bijvoorbeeld aan betere bruggen, betere havens, nieuwe natuur en recreatiemogelijkheden. Rivierverruiming biedt kansen voor synergie met deze opgaven. Rijk en regio willen de kansen verzilveren om de Maas tegelijkertijd veiliger en mooier te maken, door opgaven en ambities te combineren waar het kan. Dat levert meer waarde op dan afzonderlijke oplossingen, leidt tot een efficiënte inzet van collectieve middelen en beperkt de overlast bij de realisatie.

1.2

Doel en reikwijdte van dit voorstel

Doel van dit voorstel

Met dit voorstel schetsen de gezamenlijke overheden in de Stuurgroep Deltaprogramma Maas een samenhangend beeld van de opgaven voor waterveiligheid langs de Maas en de mogelijkheden om op korte termijn maatregelen te treffen die synergie opleveren met ruimtelijke en economische verbeteringen. Hierbij is rekening gehouden met de dijkversterkingen die nu al in het Hoogwaterbeschermingsprogramma zijn geprogrammeerd.

Het resultaat is een voorstel voor rivierverruimende maatregelen die nu in de vorm van een MIRT-onderzoek of MIRT-verkenning van start kunnen gaan, als coproductie van Rijk en regio. Deze maatregelen voldoen aan de criteria die de minister heeft gesteld: ze zijn effectief voor de waterveiligheid, bieden reële kansen voor synergie

¹ Brief d.d. 27 januari 2015, kenmerk IenM/BSK-2015/8932

en draagvlak en kunnen op cofinanciering uit de regio rekenen. De maatregelen passen bovendien in het verhaal voor de hele Maas en geven invulling aan het motto van de voorkeursstrategie voor de Maas: een krachtig samenspel van dijkversterkingen en rivierverruiming. De partijen in de regio willen zich hier graag aan verbinden.

Met het voorstel ontstaat voor deze locaties helderheid over de synergie die daar de komende jaren met rivierverruiming te bereiken is: kansen voor bijvoorbeeld nieuwe stedelijke uitloopgebieden, aantrekkelijke landschappen en een impuls voor havenactiviteiten. Daarnaast is het voorstel van belang voor de dijkversterkingen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Rivierverruiming heeft immers effect op de waterstand en daarmee mede op de mate waarin dijkversterking nodig is.

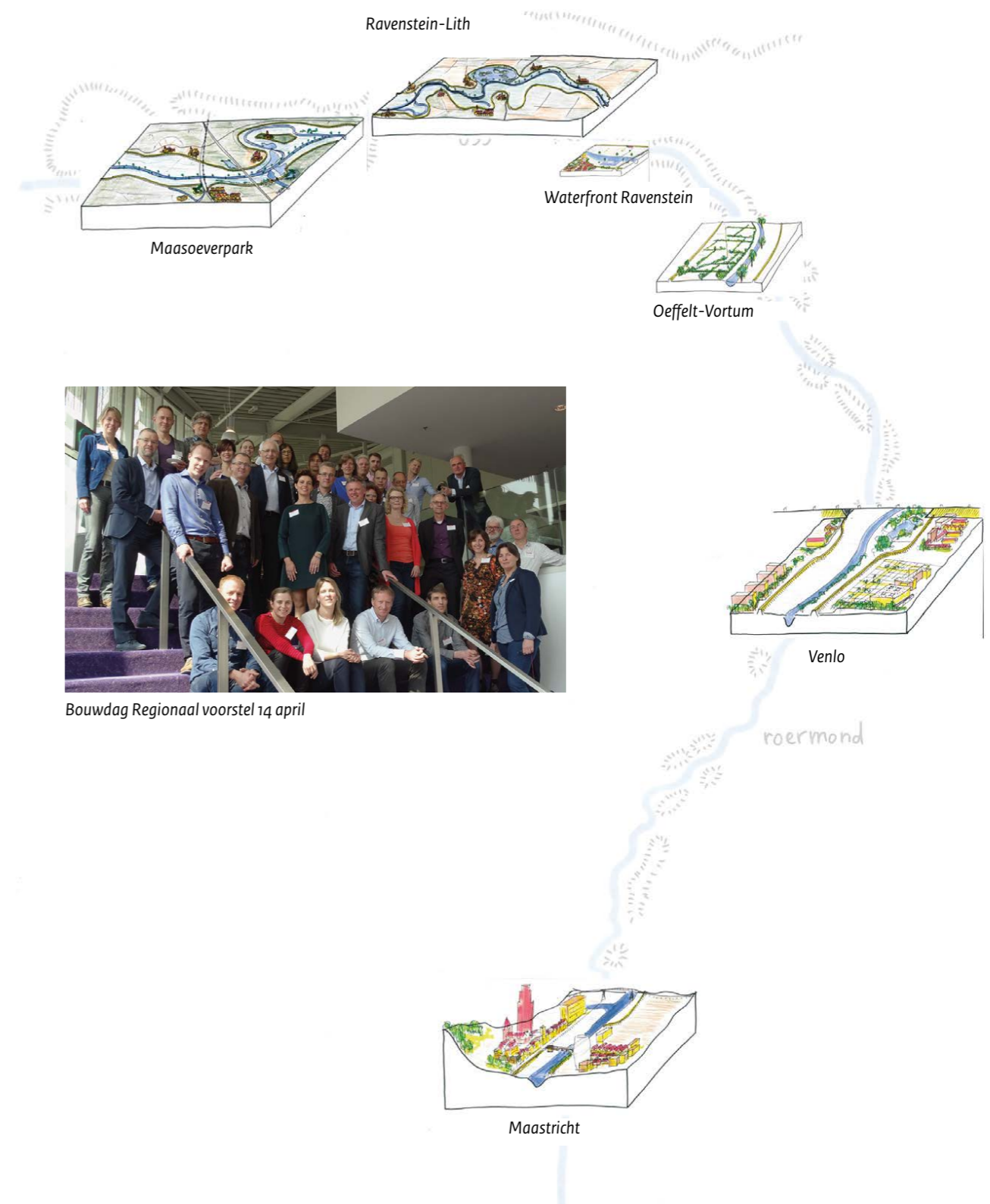
De regio ziet dit voorstel als eerste stap van een adaptieve uitvoeringsstrategie, om de beoogde veiligheid langs de gehele Maas in 2050 te bereiken met rivierverruiming en dijkversterkingen. Voor die totale opgave tot 2050 zijn nadere afspraken nodig, met name ook over de financiering. Bijzondere aandacht vragen daarbij de maatregelen die het gevolg zijn van het implementeren van de nieuwe normering voor de waterkeringen in de Maasvallei en het loslaten van de overstroombaarheid van deze keringen.

Al eeuwen adaptief

Bouwen aan een veilige en mooie Maas is niet nieuw. De bewoners langs de Maas zijn daar al eeuwen geleden mee begonnen. Iedere generatie draagt er met de kennis, de inzichten en de middelen van het moment aan bij. Zo gezien is adaptief werken al lang begonnen.

De Maaswerken zijn nog niet afgerond en ondertussen kijken we al vooruit naar de waterveiligheid in 2028 en verder, met nieuwe kennis en inzichten uit het Delta-programma. Daar komen nieuwe opgaven uit voort. Dat geldt ook voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Meer dan in voorgaande decennia is er nu de wens die opgaven efficiënt te combineren.

De Maasregio heeft met de programma's Maaswerken en Grensmaas ruime praktijkervaring opgedaan met het combineren van hoogwaterveiligheid en ruimtelijke ontwikkeling. Bijzonder is bovendien de ervaring met een actieve rol van marktpartijen bij de uitvoering en financiering van veiligheidsmaatregelen; denk bijvoorbeeld aan nevengeulen als bijproduct van zand- en grindwinning. Daarmee verbetert de waterveiligheid in de Grensmaas stap voor stap gedurende een periode van zeventien jaar, nagenoeg zonder belastinggeld.

Bouwdag Regionaal voorstel 14 april

Kaart 1: De zes koploperprojecten

1.3

Totstandkoming: krachtig samenspel van partijen

Het voorliggende voorstel gaat over de gehele Maas, van Eijsden tot Geertruidenberg. Het is het resultaat van een krachtig samenspel tussen een groot aantal regionale en landelijke partijen: drie provincies, vijf waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat Zuid-Nederland en het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Deze partijen hebben in verschillende samenstellingen op verschillende niveaus aan dit voorstel gewerkt. Daarmee is het voorliggende voorstel een verhaal dat gedragen wordt door de hele regio.

Koploperprojecten

In het Deltaprogramma 2016 zijn zes kansrijke trajecten opgenomen voor gecombineerde oplossingen van dijkversterking en rivierverruiming. Deze trajecten, ook wel koploperprojecten genoemd, hebben het afgelopen jaar ieder afzonderlijk uitwerking gekregen in concrete, integrale voorstellen voor de periode tot 2028. De initiatiefnemers zijn het waterschap, de provincie of de gemeente. Naast deze overheden hebben ook maatschappelijke organisaties meegewerkt, zoals Natuurmonumenten, ZLTO, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de toeristisch-recreatieve sector en voor sommige projecten ook al omwonenden en andere betrokken burgers. De projectleiders van de koploperprojecten hebben in 'co-creatie-bijeenkomsten' inzichten en resultaten uitgewisseld en onderling afgestemd. Ook hebben zij gesignaleerd welke projecten van elkaar afhankelijk zijn of elkaar kunnen versterken. Per koploper hebben de betrokken bestuurders het proces aangestuurd via een lokale stuurgroep.

Systeemverbeteringsmaatregelen

In het Deltaprogramma is gebleken dat het systeem van de Maas niet werkt zoals eerder gedacht: het versterken van waterkeringen in de Maasvallei volgens de nieuwe waterveiligheidsnormen² leidt tot hogere waterstanden. Voor compensatie van deze waterstandsverhoging is dijkverleggingen en behoud van bergende gebieden noodzakelijk.

² De normen die naar verwachting vanaf 1 januari 2017 van kracht worden.

Stuurgroep Deltaprogramma Maas

Het Rijk, de betrokken waterschappen, gemeenten en provincie zijn samen tot kansrijke projecten gekomen die substantieel bijdragen aan verbetering van de systeemwerking van de Maas en versterking van ruimtelijke en economische ontwikkeling van desbetreffende locaties. De resultaten zijn ingebracht in de Stuurgroep Deltaprogramma Maas en de hierboven genoemde co-creatiebijeenkomsten.

Regioproces: Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas

In regioprocessen voor de Bedijkte Maas en de Maasvallei hebben provincies, gemeenten, waterschappen en lokale stakeholders meegedacht over de manier waarop de Adaptieve Uitvoeringsstrategie voor de Maas tot 2050 (zie hoofdstuk 6) tot stand kan komen. De partijen in de Maasvallei hebben ook verder gebouwd aan de voorkeursstrategie voor dit deel van de Maas, met de provincie als trekker. Deze processen hebben een scherper beeld opgeleverd van kansrijke rivierverruimende maatregelen voor de lange termijn.

Stuurgroep en programmteam Deltaprogramma Maas

De Stuurgroep Deltaprogramma Maas, bestaande uit bestuurders van Rijk, provincies, waterschappen en een deel van de betrokken gemeenten, voert de regie over het Deltaprogramma Maas (zie samenstelling stuurgroep in bijlage 2). In de stuurgroep hebben ook de bestuurders van de trekkende partijen van de koplopers zitting genomen. Het programmteam heeft de dagelijkse werkzaamheden gecoördineerd.

2 Nu opgaven koppelen, straks een veilige en mooie Maas

2.1

Afwachten is kansen missen

Als we niets doen, gaan de opgaven voor waterveiligheid en ruimtelijke en economische verbeteringen hun eigen pad. Als we nu niet kiezen voor de koppeling tussen deze opgaven, laten we kansen voor de toekomst liggen en zetten we de beschikbare publieke middelen niet efficiënt in. Het levert ons een minder veilige en minder mooie Maas op.

Wanneer we nu niet *actief* de kansen voor rivierverruiming zoeken, krijgt de opgave voor waterveiligheid 'vanzelf' invulling met dijkversterkingen, via de gebaande paden van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de bijbehorende financiering. Dijkversterkingen zijn te combineren met andere ontwikkelingen, maar in mindere mate dan rivierverruiming. Ook is dijkversterking op sommige trajecten ongewenst vanwege de gevolgen voor het landschap, de cultuurhistorie en bewoning, zowel in de Maasvallei als langs de Bedijkte Maas. Nu is er de kans een afweging tussen dijkversterking en rivierverruiming te maken. Zodra dijken op sterkte zijn gebracht, is de opgave voor waterveiligheid opgelost. Echter, de kans op aantrekkelijke combinaties met rivierverruiming is dan van de baan en ook de kans om dijkverhogingen en -verbredingen op ongewenste plaatsen te beperken.

Daarom is het zaak *nú* de kansen voor rivierverruiming in beeld te hebben zodat alle betrokken partijen gezamenlijk kunnen toewerken naar een integraal pakket van dijkversterkingen, rivierverruiming en ruimtelijke ontwikkeling. Zo wordt de Maas veiliger en mooier.

2.2

Urgente opgaven voor waterveiligheid en ruimtelijke ontwikkeling

We staan voor drie opgaven om de Maas veilig en aantrekkelijk te houden:

Verbetering systeemwerking

De waterkeringen in de Maasvallei hadden tot nu toe een aparte status die nergens anders in Nederland bestond: bij extreem hoogwater moesten deze waterkeringen overstromen, om de waterstanden langs de Bedijkte Maas niet verder op te laten lopen. Als op 1 januari 2017 de gewijzigde Waterwet van kracht wordt, komt er een einde aan deze uitzonderingspositie van de waterkeringen in de Maasvallei. Dat is winst voor de bewoners achter die dijken die hiermee een betere bescherming krijgen. Voorwaarde is dat de rivier op andere plaatsen meer ruimte krijgt, om te voorkomen dat de hoogwaterstanden stijgen. Zo krijgt de Maas weer een goed werkend veiligheidssysteem, vergelijkbaar met de Rijnakken.

Deze opgave, aangeduid als ‘verbetering systeemwerking’, geldt specifiek voor de Maas en staat los van de nieuwe normering en de klimaatverandering.

Nieuwe normen voor waterveiligheid en klimaatverandering

Op veel plaatsen langs de Maas moet de bescherming tegen overstromingen beter worden. Dat is het gevolg van nieuwe nationale normen voor de waterveiligheid. Deze normen houden rekening met de risico's van een overstroming. De nieuwe normen leiden in het hele land tot een opgave. Op middellange en lange termijn wordt de opgave nog groter door klimaatverandering.

Deze opgave vraagt een krachtig samenspel van dijkversterkingen en rivierverruiming, conform de voorkeursstrategie Rivieren van het Deltaprogramma. Deze maatregelen zijn op een groot aantal plaatsen langs de Maas nodig. De veiligheid van de Maas moet in 2050 op orde zijn.

3 Bron: Van Vuren, S. & J. Pol (2016). *Ontwerpend Rekenen. Potentieanalyse waterstandsverlaging door rivierverruiming m.b.t. beperken van dijkversterkingsopgave en kosten*. HKV rapport PR3231.30 (Concept).

4 Bron: Deltaprogramma 2016 en de onderzoeken naar *Verbetering systeemwerking Maas in opdracht van RWS* (mei 2014 en maart 2016).

Waterveiligheidsopgave: omvangrijk en urgent

Negentig procent van de dijken langs de Bedijkte Maas voldoet volgens een eerste inschatting niet aan de nieuwe normen voor de waterveiligheid die vanaf 2017 van toepassing zijn. Op langere termijn voldoen ook de overige dijken niet, als gevolg van klimaatverandering³.

Ook langs de Maasvallei voldoet ongeveer negentig procent van de dijken niet aan de nieuwe normen voor de waterveiligheid die vanaf 2017 van toepassing zijn. Een deel van de huidige dijken is zelfs nog gebaseerd op een overschrijdingskans van 1/50 per jaar. Op termijn voldoen ook de overige dijken niet, als gevolg van klimaatverandering en de nieuwe normering.

Het precieze beeld komt in 2017-2023 tot stand, als de landelijke toetsing van alle primaire waterkeringen in Nederland plaatsvindt.

Als de waterkeringen in de Maasvallei in 2017 de nieuwe status krijgen, waardoor deze net als alle andere primaire waterkeringen in Nederland niet meer overstromen bij extreem hoogwater, is compensatie nodig voor het waterstandverhogende effect. Daar is een pakket van twaalf dijkverleggingen en bergende gebieden voor opgesteld⁴.

We staan voor drie opgaven om de Maas veilig en aantrekkelijk te houden. Als we nú niet kiezen voor de koppeling van deze opgaven, laten we kansen voor de toekomst liggen en krijgt de opgave voor waterveiligheid vanzelf invulling met dijkversterkingen, via het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

1 'Verbetering systeemwerking'.

Deze opgave geldt speciek voor de Maas en staat los van de nieuwe normering. Betreft compenserende maatregelen voor het loslaten van de benadering dat dijken overstroombaar moeten zijn.

2 Nieuwe normen voor hoogwaterveiligheid.

Ongeveer 90% van de dijken voldoet niet aan de nieuwe normen voor de bescherming tegen overstromingen. Op termijn wordt de opgave nog groter door klimaatverandering.

3 Ruimtelijk-economische opgaven.

In de regio zijn tal van opgaven, vanuit het MIRT (versterken binnenhavens, multimodale knooppunten, Greenports, topsectoren) en bijv. ook het verbeteren van (spoor)bruggen en natuurontwikkeling. Deze opgaven laten zich op veel plaatsen combineren met dijkversterkingen en rivierverruiming.

LEGENDA

Verbeteren systeemwerking

- Retentie of berging
- Dijkverlegging

Hoogwaterveiligheid

- Normering
- HWBP geprogrammeerd voor 2021

Ruimtelijk economische kansen

- KRW opgave Bedijkte Maas/ Maasvallei
- Natuur opgave (EHS, N2000, NURG)
- MIRT opgave
- Kruisende infrastructuur

Kaart 2: Opgaven

*Ik lig hier hecht en vast
en keer het water als het wast*

Waterschap de Maaskant, 1988

Recreatie en cultuurhistorie in Heusden

Ruimtelijke inrichting

De regio staat voor tal van opgaven om de Maas en omgeving ruimtelijk en economisch te verbeteren:

- verbetering van (spoor)bruggen over de Maas, zoals de bruggen voor spoor en snelwegen bij Oeffelt-Gennep, Katwijk-Mook, Ravenstein en Hedel;
- verbetering en verruiming van haventerreinen, zoals de industriehaven Venlo met bargeterminal en jachthaven en verbetering van het invaarkanaal naar de haven van Oss;
- natuur: de opgaven voor natuurontwikkeling langs de Maas, onder andere in het kader van de Kaderrichtlijn Water, zoals in de Machareense Waard, Ossekamp, Diedense Waard en Velden.

Naast deze opgaven zijn er allerlei kansen in de Maasregio om de ruimtelijke inrichting verder te versterken:

- de ontwikkeling van een aansprekend gebied voor toerisme en recreatie, met aantrekkelijke natuur en landschap en nieuwe fiets- en wandelroutes;
- behoud en versterking van cultuurhistorisch waardevolle locaties, zoals de forten en vestingstadjes van de Zuiderwaterlinie en de stadsfronten met uitzicht over de Maas;
- verbetering van de landbouwstructuur;
- het verbeteren van de waterkwaliteit voor de Kaderrichtlijn Water.

Deze opgaven en kansen laten zich op veel plaatsen combineren met dijkversterkingen en rivierverruiming.

3 Het goud van de Maas

3.1

Krachtig samenspel als uitgangspunt

De partijen langs de Maas kiezen voor een krachtig samenspel langs de hele rivier als leidraad voor dit voorstel. Het samenspel krijgt op verschillende manieren invulling:

Dijkversterking én rivierverruiming én ruimtelijke ordening

In 2014 hebben de bestuurders in de regio samen de voorkeursstrategie voor de Maas verwoord: dijkversterking en rivierverruiming in een krachtig samenspel toepassen voor robuuste waterveiligheid en kansen benutten om deze maatregelen mee te koppelen met andere ontwikkelingen. Dat is en blijft de inzet voor de Maas. Ook bij de actualisatie van de voorkeursstrategie, die op dit moment plaatsvindt, is dit het uitgangspunt.

Samenhang en solidariteit

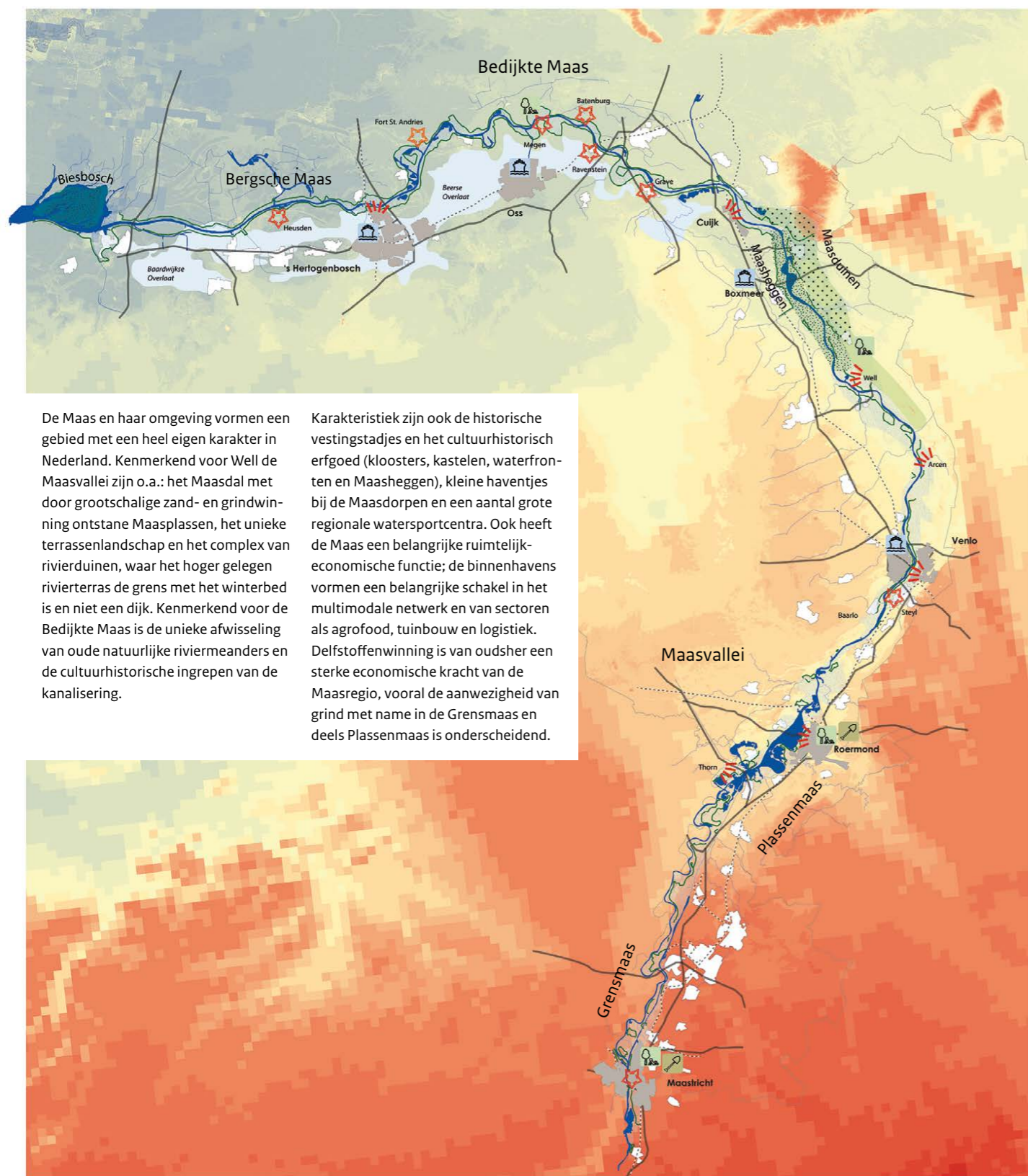
Een veilige en mooie Maas vraagt verbeteringen langs de gehele Maas, op allerlei plaatsen. Ieder Maastraject draagt een verantwoordelijkheid voor het geheel. Dat vraagt een samenhangende set maatregelen en solidariteit van iedereen: de maatregelen vormen een schitterende ketting waarin iedere schakel telt en bijdraagt.

Lokaal, regionaal en nationaal

De opgaven voor waterveiligheid vragen om maatregelen die passen in een Maasbreed totaalbeeld, om de samenhang langs de gehele Maas te waarborgen. Dat vereist keuzen op nationaal en regionaal niveau. De uitwerking van oplossingen vraagt vervolgens lokaal maatwerk, om goede inpassing in de omgeving te waarborgen, de kansen voor meekoppeling te verzilveren en de vele verhalen van de Maas zichtbaar te maken.

Verleden, heden en toekomst

Dit voorstel is niet de eerste en ook niet de laatste stap van het bouwen aan de Maas. Het bouwt voort op de maatregelen die in het verre en nabije verleden zijn uitgevoerd en biedt een nieuw startpunt voor toekomstige ingrepen. In de komende jaren zullen nieuwe kansen voor meekoppelen ontstaan, met zowel dijkversterkingen als rivierverruiming.

De Maas en haar omgeving vormen een gebied met een heel eigen karakter in Nederland. Kenmerkend voor Well de Maasvallei zijn o.a.: het Maasdal met door grootschalige zand- en grindwinning ontstane Maasplassen, het unieke terrassenlandschap en het complex van rivierduinen, waar het hoger gelegen rivierterras de grens met het winterbed is en niet een dijk. Kenmerkend voor de Bedijkte Maas is de unieke afwisseling van oude natuurlijke riviermeanders en de cultuurhistorische ingrepen van de kanalisering.

Karakteristiek zijn ook de historische vestingstadjes en het cultuurhistorisch erfgoed (kloosters, kastelen, waterfronten en Maasheggen), kleine haventjes bij de Maasdorpen en een aantal grote regionale watersportcentra. Ook heeft de Maas een belangrijke ruimtelijk-economische functie; de binnenhavens vormen een belangrijke schakel in het multimodale netwerk en van sectoren als agrofood, tuinbouw en logistiek. Delfstoffenwinning is van oudsher een sterke economische kracht van de Maasregio, vooral de aanwezigheid van grind met name in de Grensmaas en deels Plassenmaas is onderscheidend.

Kaart 3: Karakteristieken van de Maas

3.2

Het goud van de Maas

De Maas en haar omgeving vormen een gebied met een heel eigen karakter in Nederland. De unieke kenmerken komen terug in alle vormen van gebruik.

Het DNA van de rivier

Ten zuiden van Eijsden komt de Maas Nederland binnen. Oorspronkelijk was het een ondiepe meanderende rivier. De bodem bestaat hier uit mergel, maar er komen ook zand- en grindbanken voor. Van Maastricht tot Thorn vormt de Maas de grens met België en wordt daar ook wel de Grensmaas genoemd. Van nature was de Grensmaas een vlechtend systeem. De loop is nu meer gefixeerd, maar heeft nog een vrij natuurlijk karakter, met vrije afstroming in een ondiepe rivier met een flink verval. De bodem bestaat uit grof zand en grind. Vanaf Roosteren stroomt de Maas door de Roerdalslenk. Dit is een geologisch dalingsgebied, waar de meanderende Maas in het verleden in een brede vallei enorme hoeveelheden zand en grind heeft afgezet. Hier is sterke beïnvloeding van de mens waar te nemen: door grootschalige zand- en grindwinning zijn de Maasplassen ontstaan, waardoor het Maasdal met de vele grote plassen een onsamenvattend karakter heeft gekregen.

Vanaf hier krijgt de Maas haar kenmerkende en unieke terrassenlandschap. De Maas heeft in een stijgingsgebied, de Peelhorst, een geul uitgesleten. Eerst is dit een smalle vallei, maar na Tegelen wordt deze steeds breder. Ten noorden van Venlo wordt de Maasvallei aan de oostzijde geflankeerd door een uitgestrekt complex van rivierduinen: de Maasduinen. In tegenstelling tot de meeste Nederlandse rivieren is de grens van het winterbed van de Maas in Limburg op veel plaatsen geen dijk maar een hoger gelegen rivierterras. De natuurlijke opbouw is tot op de dag van vandaag bepalend voor het vestigingspatroon en gebruik door de mens⁵.

Vanaf Boxmeer aan de linkeroever en Gennep aan de rechteroever gaat de Maas over in de huidige Bedijkte Maas. Kenmerkend voor de Bedijkte Maas is de unieke afwisseling van oude natuurlijke riviermeanders en de cultuurtechnische ingrepen van de kanalisering. In het subtiele, bijna verstilde landschap met oude meanders liggen pareltjes van historische vestingstadjes, cultuurhistorisch erfgoed en dijkdorpen. De markante bakbomen geven de rivier hier het karakter van een vaarweg. Dat wordt nog sterker op de Bergse Maas, die sinds begin 1900 de Maas rechtstreeks verbindt met Biesbosch en Hollands Diep⁶.

Potenties voor ruimtelijke en economisch gebruik

Mobiliteit, logistiek en infrastructuur

De binnenhavens van Venlo, Oss en 's-Hertogenbosch zijn van nationale betekenis en staan in de MIRT-gebiedsagenda. Met name Venlo is een belangrijk internationaal multimodaal knooppunt. De Greenport Venlo is bovendien een (inter)nationaal centrum van bedrijvigheid in logistiek, agrofood en tuinbouw. Versterking van de ruimtelijk-economische structuur voor deze topsectoren biedt hier grote ontwikkelingskansen.

Op tal van plaatsen kruisen (snel)wegen en spoorwegen de Maas. Op verschillende locaties is aanpassing of uitbreiding van de weginfrastructuur gewenst: de Noorderbrug in Maastricht, de A67 en de brug bij Venlo (mogelijke start MIRT-verkenning), de A2 en de brug bij 's-Hertogenbosch (lopend MIRT-onderzoek Kennis A2), de N280 en de brug bij Roermond. De regio ziet economische kansen in het verbeteren van de spoorverbinding tussen de regio's Arnhem-Nijmegen en 's-Hertogenbosch-Oss (verdubbelen van de capaciteit). Dit spoortraject passeert de brug bij Ravenstein. De regio is hierover in gesprek met het Rijk in het kader van de Lange Termijn Spoor Agenda. Investeren in de ruimtelijk-economische structuur en infrastructuur kan synergie opleveren met het verbeteren van de waterveiligheid langs de Maas⁷.

⁵ Voorkeursstrategie Maasvallei, Bijlage Ruimtelijke visie Maasvallei 2100

⁶ Potentiele Voorkeursstrategie Bedijkte Maas, Bijlage Gebiedsvisie

⁷ MIRT-gebiedsagenda's Brabant en Limburg

Landbouw, natuur en recreatie

In de Maasvallei zal de intensieve grondgebonden landbouw en boomteelt zich met name concentreren op de terrassen. De lager gelegen gronden zijn bestemd voor extensieve landbouw, met een beheer gericht op natuur, water en landschap, én voor verbrede landbouw gericht op cultuurhistorie, steden en recreatie. De opgave voor natuur is tot volledige realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur in de Maas en het Maasdal te komen. Op een aantal plaatsen zijn er ook kansen om dwars op de Maas ecologische verbindingen met natuurgebieden buiten het winterbed te creëren.

Kansen voor extensieve recreatie (wandelen, fietsen, varen, vissen) zijn er vooral in het Maasdal, terwijl intensieve recreatie vooral mogelijkheden heeft op de Maasplassen, in Maaspark Well, op de hogere gronden en op een aantal locaties aan de rand van het Maasdal, onder meer bij Roermond. De recreatievaart wordt gefaciliteerd door grote regionale watersportcentra en kleine haventjes bij de Maasdorpen langs de rivier. Het versterken van het cultuurhistorisch erfgoed langs de Maas (kloosters, kastelen, waterfronten en Maasheggen) draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het gebied⁸.

Langs de Bedijkte Maas is het kansrijk om landbouwgebied te transformeren naar een dynamisch waterlandschap met natuur, recreatief medegebruik en extensieve landbouw. Op de hogere delen van de buitendijkse gronden kan een intensief landbouwgebruik blijven bestaan. Er kunnen doorgaande natuurverbindingen komen en direct langs de rivier is natuurontwikkeling mogelijk waarbij ook getijdennatuur kan ontstaan. De grote meanders zijn geschikt voor robuuste natuurontwikkeling.

Er zijn verschillende mogelijkheden om recreatief medegebruik langs de Bedijkte Maas te verbeteren, bijvoorbeeld door autovrije fiets- en wandelroutes op dijken aan te leggen, de relatie tussen de Maas en het achterland en de dorpen te verbeteren, nieuwe aanlegmogelijkheden voor de recreatievaart te creëren en te zorgen voor goede bevaarbaarheid van (nieuwe) meanders.

Voor de ontwikkeling van de topsectoren (agrofood in Venlo en life science & health en kennis in Den Bosch en Maastricht) is een aantrekkelijk vestigingsklimaat belangrijk. Dit leidt ook tot opgaven om de groen-blauwe en recreatieve structuur rond deze steden te verbeteren.

Delfstoffen

Delfstoffenwinning (zand, grind, klei) is van oudsher een sterke economische kracht van de Maasregio. De behoefte aan bouwstoffen blijft bestaan, ondanks het feit dat steeds meer recycling van bouwstoffen plaatsvindt. Vooral door de aanwezigheid van grind in met name de Grensmaas onderscheidt de regio zich ten opzichte van de rest van Nederland. In toenemende mate gaat delfstoffenwinning hand in hand met het verbeteren van hoogwaterveiligheid en versterking van natuur en landschappelijke kwaliteiten. De winning van onder meer klei kan ook samengaan met het versterken van de waterkeringen (werk met werk maken). Het is daarbij van belang dat de winningen gefaseerd kunnen plaatsvinden, om een optimale opbrengst te verkrijgen (voldoende lange doorlooptijd).

⁸ Provinciaal Omgevingsplan Limburg

‘Zelfrealisatie’ heeft zich in de praktijk bewezen als kansrijke manier om verschillende doelen (hoogwaterveiligheid, zand- en grindwinning en natuurontwikkeling) te combineren. Daarbij worden verruiming van het stroombed en/of versterking van dijken én natuurontwikkeling (deels) betaald met opbrengsten uit de delfstoffenwinning. De overheid is geen opdrachtgever, maar partner in een consortium met aannemers, grindbedrijven en natuurorganisaties. Het project Rivierpark Maasvallei (onderdeel van project Grensmaas) is hier een goed voorbeeld van.

Potenties voor dijkverbetering

Dijken hebben eeuwenlang de veiligheid van have en goed langs rivieren geborgd. Met de nieuwe opgaven uit het Deltaprogramma ontstaat een nieuwe ronde dijkverbeteringen. De nieuwe inzichten maken duidelijk dat op veel plaatsen zowel dijkverhoging als verbetering van de sterkte nodig is. Tal van innovaties bij dijkverbetering worden beproefd om de kosten te verlagen en de realisatie te versnellen, nu de opgave zo omvangrijk blijkt te zijn. De dijken vormen niet alleen landschappelijke en cultuurhistorische lijnen, maar ook belangrijke recreatieve routes met economisch potentieel.

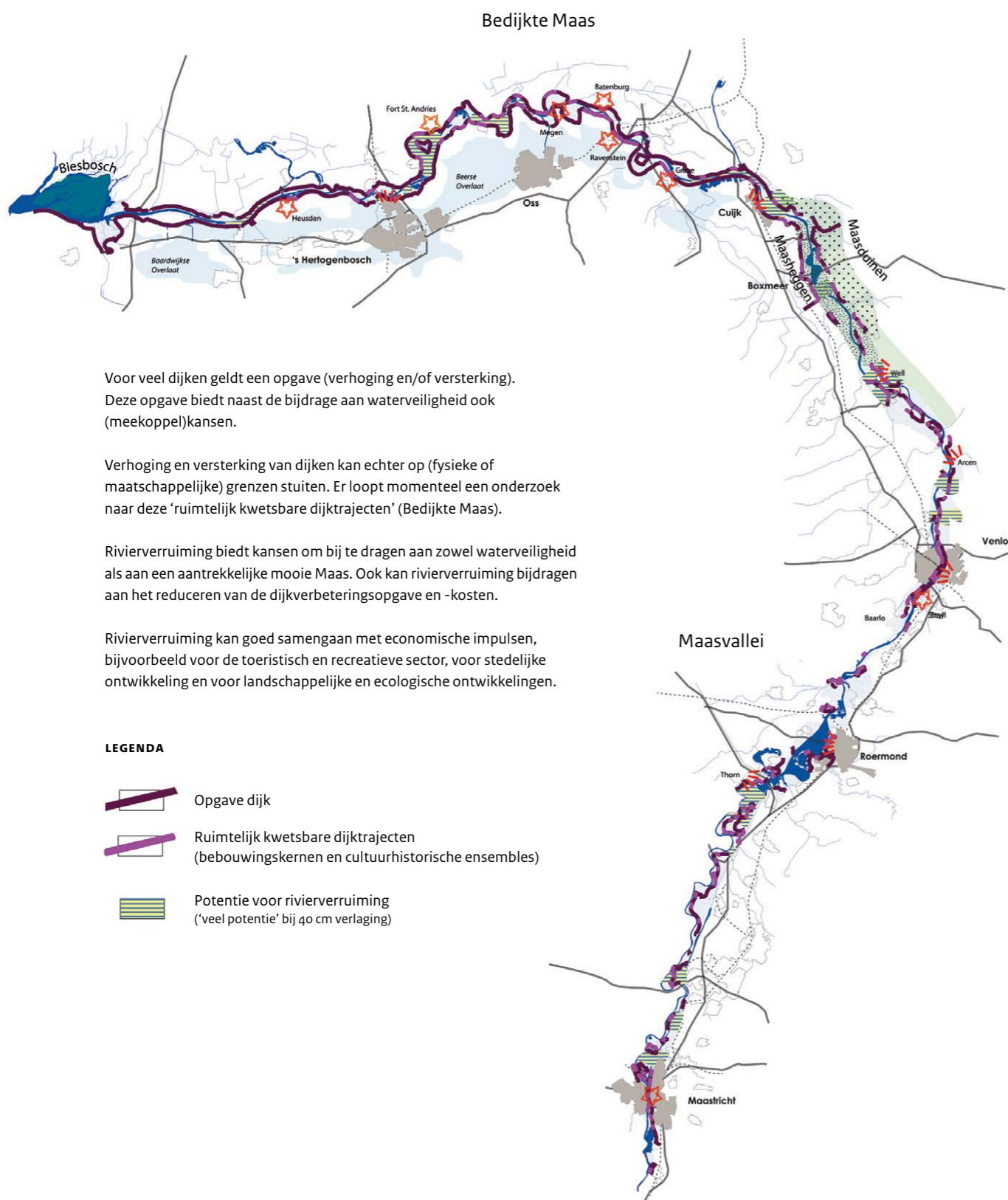
Voortgaande verhoging en versterking van dijken kan echter op grenzen stuiten. De ruimtelijke inpasbaarheid, rekening houdend met bijvoorbeeld de cultuurhistorische waarden op of aan de dijk, kan hier de reden van zijn. Ook kan maatschappelijke weerstand vanwege uitzichtbelemmering aanleiding zijn om naar alternatieven te zoeken. Nader onderzoek naar de ruimtelijke kwetsbare locaties, waar dijkversterking mogelijk tegen grenzen loopt, vindt (voor de Bedijkte Maas) momenteel plaats.

Potenties voor rivierverruiming

De partijen langs de Maas hebben de afgelopen jaren een helder beeld geschetst van de manier waarop de Maas ook in de toekomst veilig en mooi kan blijven. Hierbij zijn de bijzondere kenmerken van de rivier en de directe omgeving leidend voor de inpassing van maatregelen voor waterveiligheid en ruimtelijke ontwikkeling.

Voorbeeld traject ruimtelijk kwetsbaar voor dijkverhoging

Voor veel dijken geldt een opgave (verhoging en/of versterking). Deze opgave biedt naast de bijdrage aan waterveiligheid ook (meekoppel)kansen.

Verhoging en versterking van dijken kan echter op (fysieke of maatschappelijke) grenzen stuiten. Er loopt momenteel een onderzoek naar deze 'ruimtelijk kwetsbare dijktrajecten' (Bedijkte Maas).

Rivierverruiming biedt kansen om bij te dragen aan zowel waterveiligheid als aan een aantrekkelijke mooie Maas. Ook kan rivierverruiming bijdragen aan het reduceren van de dijkverbeteringsopgave en -kosten.

Rivierverruiming kan goed samengaan met economische impulsen, bijvoorbeeld voor de toeristisch en recreatieve sector, voor stedelijke ontwikkeling en voor landschappelijke en ecologische ontwikkelingen.

LEGENDA

- Opgave dijk
- Ruimtelijk kwetsbare dijktrajecten (bebouwingskernen en cultuurhistorische ensembles)
- Potentie voor rivierverruiming ('veel potentie' bij 40 cm verlaging)

Kaart 4: Kansen en belemmeringen

Zelfrealisatie in RivierPark Maasvallei

Rivierpark Maasvallei is de naam van een natuurgebied van Europese allure dat de komende jaren gestalte krijgt langs de oevers van de Maas in Nederlands en Belgisch Limburg. De rivier heeft hier, als onderdeel van het project Grensmaas, een gedaantewisseling ondergaan: van smalle waterstroom met hoge dijken tot een rivier met een zee van ruimte.

Het grensoverschrijdende RivierPark Maasvallei is 2500 hectare groot. Er zijn talloze fiets- en wandelknooppunten, pontjes, uitgebreide struinmogelijkheden door de gevarieerde natuur en pittoreske Maasdorpen. Het Nederlandse aandeel van RivierPark omvat uiteindelijk ruim 1000 hectare aaneengesloten natuur. De hoogwaterveiligheid en de natuurontwikkeling (totale kosten ca. € 550 mln.) worden betaald met de opbrengsten van de delfstoffenwinning. De uitvoering is in handen van Consortium Grensmaas. De ingrepen van het Consortium langs de Maasoevers zorgen ervoor dat de rivier veel meer ruimte krijgt die bij piekafvoeren leidt tot minder hoge waterstanden in de Maas.

De mogelijkheden voor rivierverruimende maatregelen variëren langs de lengte-as van de Maas. De uitwerking is gebaseerd op aspecten als beschikbare ruimte, doelmatigheid van de maatregel en meekoppelkansen. Ook is gekeken naar de bijdrage van rivierverruiming aan het reduceren van de dijkopgave en dijkversterkingskosten. Van bovenstrooms naar benedenstrooms ontstaat dan het volgende perspectief¹⁰.

Langs de Bovenmaas (Eijsden-Maastricht) en Grensmaas kunnen weerdverlaging, de aanleg van nevengeulen en het terugbrengen van zand- en grindbanken het Maasdal een ecologische impuls geven. Dit gebied wordt daarmee een aantrekkelijke tegenhanger voor de stad Maastricht met zijn historische bruggen en stedelijk rivierfront. In Maastricht is de ruimte langs de oevers schaars. Rivierverruiming is hier mogelijk met een combinatie van beperkte verbreding met verdieping van het zomer- en/of winterbed.

In de Plassenmaas is herstel van de samenhang tussen de grote grindgaten en de rivier een katalysator voor de toeristische en recreatieve sector. De ontwikkeling van jachthavens en waterparken kan zo de aantrekkingskracht en economische ontwikkeling van bijvoorbeeld Roermond versterken.

Net als bij Maastricht is ook in Venlo de doorgang smal. Stedelijke en economische ontwikkelingen zoals de uitbreiding van de bargeterminal, de Maasboulevard en een nieuwe jachthaven zijn aanjagers voor subtiele rivierverruimende maatregelen in de stad en verbetering van de systeemwerking met grotere rivierverruimende maatregelen in het omringend gebied (Baarlo, Velden).

Door langs de bedijkte Maas de oude buitendijks gelegen Maasmeanders weer te openen, krijgen landschappelijke, ecologische en recreatieve ontwikkelingen hier een impuls. Het zichtbaar maken van de verscheidenheid van de Maasmeanders onderstreept de identiteit van dit gebied. Door zomerbedverbreding en weerdverlaging langs de gekanaliseerde Maas is de afvoercapaciteit sterk te vergroten. De urgentie voor dijkverbetering is aan Brabantse zijde hoger dan in Gelderland. De ruimtelijk kwetsbare dijktrajecten en de grote diversiteit aan typen dijken vragen specifiek maatwerk en ruimtelijke inpassing. Dit vraagt maatwerkcombinaties met rivierverruiming.

¹⁰ Gebaseerd op het Synthesedocument *Op weg naar een adaptieve uitvoeringsstrategie voor de Limburgse Maasvallei*.

4 Kansrijke en urgente maatregelen

4.1

Stelselverbeteringsmaatregelen

De basis op orde brengen

Na de overstromingen in 1993 en 1995 zijn op veel plaatsen in Limburg (nood)keringen aangelegd, deels in de veronderstelling dat het tijdelijke maatregelen betroffen. De noodkeringen zijn in het winterbed van de Maas gelegd, om laaggelegen bebouwing te beschermen. Om te voorkomen dat de waterstand in de Maas zou stijgen, zijn de Limburgse keringen zo ontworpen dat zij bij een hogere maatgevende afvoer overstromen (overschrijdingskans van 1/50 – 1/250 per jaar). Dat is een uitzonderlijke situatie in Nederland.

De afgelopen jaren is besloten nieuwe normen voor de primaire waterkeringen te hanteren. Daarbij is ervoor gekozen de overstroombaarheid van de Limburgse keringen te laten vervallen¹¹. De waterkeringen in de Maasvallei krijgen met de gewijzigde Waterwet, die in 2017 in werking treedt, dezelfde status als alle andere primaire waterkeringen in Nederland: de uitzonderlijke voorwaarde dat deze keringen bij extreem hoogwater overstroombaar moeten zijn, komt dan te vervallen. Hiermee verliest de Maas ook een deel van het waterbergende gebied. De rivier moet daarom op andere plaatsen meer ruimte krijgen om ongewenste waterstandstijging te voorkomen. Hiertoe is het noodzakelijk enkele dijken te verleggen en op enkele locaties ruimte voor berging te behouden. Met deze maatregelen verbetert de systeemwerking van de Maas en blijft sprake van een goed-werkend waterveiligheidssysteem.

¹¹ Deltaprogramma 2015 en Nationaal Waterplan

Nationaal Waterplan 2016-2021 (dec. 2015) en de Partiële herziening Nationaal Waterplan 2015-2020 (dec. 2016)

‘Voor de Limburgse Maasvallei geldt nu nog de benadering dat alle dijken bij de maatgevende afvoer overstroombaar moeten zijn. Die benadering zal bij het toegroeien naar de nieuwe normering komen te vervallen, onder voorwaarde dat compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Het toetsen en het prioriteren en ontwerpen van versterkingen zal op termijn dan langs de hele Maas plaatsvinden conform de landelijke uitwerking van de normspecificaties. Waterveiligheidsprojecten in de Maasvallei die al in voorbereiding en uitvoering zijn worden onverkort, conform de huidige afspraken, uitgevoerd. Rijkswaterstaat heeft de SDM aangeboden om een trekkende rol te vervullen in de vervolg fase van de systeemwerking. RWS zal dit in nauwe samenwerking met de betrokken partijen opstarten.’

Kansrijke en urgente maatregelen combineren met ruimtelijke ontwikkeling

Rijkswaterstaat Zuid-Nederland heeft samen met Rijk, provincies, waterschappen, betrokken gemeenten en lokale belanghebbenden twaalf effectieve en kansrijke maatregelen geselecteerd om de waterstandseffecten te compenseren. Deze maatregelen bestaan uit het verleggen van dijken op zeven locaties en het inrichten van vijf retentiegebieden om een deel van de piekafvoer tijdelijk te kunnen bergen. Het Expertise Netwerk Waterveiligheid ondersteunt de redeneerlijn en de uitwerking van deze maatregelen.

Vijf van de twaalf maatregelen betreffen riviertrajecten waar urgente dijkversterkingen zijn voorzien in het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2017-2021. Het ligt voor de hand de versterkingen te combineren met de noodzakelijke dijkverlegging of de inrichting van het bergingsgebied, zodat de dijken direct op de goede plaats worden gelegd en versterkt; het zou uiterst inefficiënt zijn dit niet doen. Een zesde systeemverbeteringsmaatregel is niet gekoppeld aan een dijkversterking, maar bepaalt de waterstanden langs de gehele Bedijkte Maas en daarmee de omvang van benodigde dijkversterkingen en andere maatregelen.

Op grond hiervan zijn de volgende zes systeemverbeteringsmaatregelen als urgent te beschouwen:

- Thorn-Wessem: retentiegebied
- Baarlo: dijkverlegging
- Venlo-Velden: dijkverlegging
- Arcen: dijkverlegging
- Well: dijkverlegging
- Lob van Gennep: retentiegebied

Deze maatregelen kennen concrete meekoppelkansen op het gebied van natuur- en landschapontwikkeling, recreatie en economische ontwikkeling. De combinatie van systeemverbetering, dijkversterking en ruimtelijke ontwikkeling levert synergie op.

De maatregelen liggen allemaal in het beheergebied van Waterschap Peel en Maasvallei.

Financiering systeemverbeteringsmaatregelen

De systeemverbeteringsmaatregelen langs de Maas vormen een unieke categorie waterveiligheidsmaatregelen. De maatregelen komen niet direct voort uit de toetsing van waterkeringen en vallen niet onder het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het Rijk heeft geen andere financiële middelen beschikbaar gesteld. Waar ook dijkversterkingen geprogrammeerd zijn in het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zijn de middelen voor de dijkversterking onder voorwaarden wel te benutten voor systeemverbetering. Die middelen zijn echter niet toereikend.

4.2

Koploperprojecten

Waterveiligheid en ruimtelijke ambities combineren

In Deltaprogramma 2015 is de voorkeursstrategie voor de Maas opgenomen: de strategie om het beschermingsniveau langs de gehele Maas uiterlijk in 2050 aan de nieuwe normen te laten voldoen en in te spelen op klimaatverandering. De strategie voorziet in dijkversterkingen en rivierverruiming op een groot aantal plaatsen. De inzet is de maatregelen voor waterveiligheid zo veel mogelijk te combineren met andere ruimtelijk-economische ambities.

Kansrijke gecombineerde maatregelen

In Deltaprogramma 2015 zijn zes Maastrajecten benoemd die kansrijk zijn om het gewenste 'krachtig samenspel' tussen rivierverruiming en dijkversterking invulling te geven en te combineren met andere ruimtelijk-economische ambities. Dit zijn de zogenoemde koploperprojecten:

- Maastricht
- Venlo
- Oeffelt-Vortum
- Waterfront Ravenstein
- Ravenstein-Lith
- Maasoeverpark 's-Hertogenbosch

Voor Maastricht, Venlo, Ravenstein-Lith zijn MIRT-onderzoeken gestart en deels afgerond; voor Oeffelt-Vortum, Waterfront Ravenstein en Maasoeverpark 's-Hertogenbosch lopen vergelijkbare onderzoeken. Per project heeft de initiatiefnemer samen met partijen uit de betreffende regio de maatregelen verder uitgewerkt en getoetst aan de criteria van de minister voor een financiële bijdrage van het Rijk (effectief voor waterveiligheid, reële kansen voor synergie en draagvlak, cofinanciering uit de regio). De resultaten laten zien dat de combinatie van rivierverruiming en dijkversterking en de koppeling met andere opgaven kansrijk en betekenisvol is.

Financiering koploperprojecten

Als uit de landelijke toetsing van dijken blijkt dat een dijk niet aan de normen voldoet, wordt versterking van de dijk geprogrammeerd in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De financiering daarvoor is wettelijke geregeld. Rivierverruiming is soms een alternatief voor dijkversterking, maar er is geen regulier budget voor. Tot nu toe is financiering voor rivierverruiming alleen geregeld voor specifieke programma's en projecten, zoals Grensmaas, Ruimte voor de Rivier en Ooijen-Wanssum. Als door rivierverruiming een geprogrammeerde dijkversterking geheel of deels kan komen te vervallen, is het wel mogelijk de besparing op het Hoogwaterbeschermingsprogramma in te zetten voor de rivierverruiming. Doorgaans is dat echter niet toereikend om de maatregel te financieren, ook niet bij koppeling met andere ambities en de daarbij behorende financiële middelen. Dat maakt de invulling van het beoogde samenspel van dijkversterking en rivierverruiming lastig.

5 Regionaal voorstel voor rivierverruiming

5.1

Het verzoek aan de regio

Regionaal voorstel als onderdeel van strategie tot 2050

De minister stelt € 100 miljoen beschikbaar voor de meerkosten van rivierverruimende projecten langs de Maas die op korte termijn kunnen starten. Zij heeft de regio gevraagd een voorstel voor rivierverruiming tot 2028 op te stellen.

De regio benadrukt dat dit voorstel voor de korte termijn onderdeel moet zijn van een adaptief programma tot 2050. 2050 is immers het moment waarop de veiligheid in het hele land aan de nieuwe normen moet voldoen¹². Bij dat programma, dat inmiddels in voorbereiding is, horen structurele financieringsbronnen voor dijkversterkingen, rivierverruiming en systeemverbetering. Dat is nodig om de noodzakelijke waterveiligheid conform de voorkeursstrategie met een krachtig samenspel van maatregelen optimaal vorm te kunnen geven en de maatregelen te kunnen koppelen aan andere ruimtelijke ambities. Het voorstel voor rivierverruiming tot 2028 en de beschikbare € 100 miljoen van het Rijk vormen daarmee een deel van het totale benodigde pakket voor de Maas.

Met deze notie presenteert de regio hier het voorstel voor een samenhangende set rivierverruimende projecten voor de gehele Maas tot 2028. Hiermee wil de regio zowel de waterveiligheid als de ruimtelijke inrichting van de Maas versterken. Op basis van voortschrijdende inzichten in de optimale verhouding tussen dijkversterkingen en rivierverruiming volgt in 2018 het voorstel voor de adaptieve uitvoeringsstrategie tot 2050.

Criteria van de minister voor medefinanciering

De minister van Infrastructuur en Milieu heeft drie criteria geformuleerd waar de voorstellen voor rivierverruiming aan moeten voldoen om in aanmerking te komen voor medefinanciering door het Rijk¹³:

- effectieve bijdrage aan waterveiligheid;
- reële kansen voor synergie en draagvlak op gebiedsniveau;
- cofinanciering vanuit de regio en (bij startbeslissing) zicht op financiering van het totale project.

Deze criteria bieden samen de voorwaarden voor succesvolle, integrale projecten die bijdragen aan zowel waterveiligheid als ruimtelijke ontwikkelingen. Het voorstel dat de regio hier presenteert, voldoet aan de criteria en past bij de MIRT-spelregels die de minister onlangs heeft bijgesteld¹⁴.

¹² Programmering HWBP

¹³ Brief dd 27 januari 2015, kenmerk IenM/BSK-2015/8932

¹⁴ Referentie brief Prinsjesdag

5.2

Redeneerlijn van de regio voor de selectie van projecten

Koploperprojecten én systeemverbeteringsmaatregelen

De regio heeft voor dit voorstel de twee typen maatregelen die in hoofdstuk 4 beschreven zijn als basis genomen: de zes urgente systeemverbeteringsmaatregelen en de zes kansrijke trajecten voor het samenspel van dijkversterking en rivierverruiming (de koploperprojecten).

De regio is van mening dat een aparte, aanvullende financieringsbron van het Rijk voor de systeemverbeteringsmaatregelen op zijn plaats zou zijn, aangezien deze maatregelen één-op-één gekoppeld zijn aan de nieuwe wettelijke status van de Limburgse keringen. Toch heeft de regio ervoor gekozen ook de urgente systeemverbeteringsmaatregelen te betrekken in dit voorstel voor gezamenlijke financiering door Rijk en regio, om de volgende redenen:

- Er is vooralsnog geen aparte, aanvullende financieringsbron voor systeemverbeteringsmaatregelen.
- Hoe sneller de systeemverbeteringsmaatregelen gereed zijn, des te eerder kunnen de dijken in de Maasvallei de door de regio dringend gewenste nieuwe status krijgen en vervalt de noodzakelijke overstroombaarheid bij extreme afvoeren.
- De systeemverbeteringsmaatregelen zijn efficiënt te combineren met noodzakelijke en mogelijke toekomstige dijkversterkingen in het kader van het HWBP waarmee desinvesteringen worden voorkomen ('in één keer goed').
- Uitvoering van de systeemmaatregelen is op verschillende plaatsen de voorwaarde voor aanvullende rivierverruimende maatregelen uit de koploperprojecten.

De totale kosten van de twaalf projecten bedragen circa € 900 miljoen. Dat is een aanzienlijk hoger bedrag dan de middelen die Rijk en regio voor de korte termijn kunnen inzetten. Om tot een pakket te komen dat wel met de beschikbare middelen te realiseren is, heeft de regio een selectie gemaakt van systeemverbeteringsmaatregelen en urgente onderdelen van koploperprojecten (prioritaire maatregelen). Bij de selectie heeft de regio in aanvulling op de criteria van de minister vooral gelet op kostenefficiëntie, momentum en urgentie om een project(onderdeel) nú uit te voeren. Grote, robuuste, aansprekende maatregelen met ook een onlosmakelijke koppeling met ruimte, hebben daarbij de voorkeur gekregen.

Het voorstel vormt de basis en het startpunt van een adaptieve uitvoeringsstrategie tot 2050. Projecten waar nu geen middelen voor zijn of die nog verdere uitwerking vragen, krijgen een plaats in de adaptieve uitvoeringsstrategie.

Voorstel MIRT-onderzoeken

Voor alle twaalf projecten hebben de afgelopen periode onderzoeken en uitwerkingen plaatsgevonden. Voor Maastricht, Venlo en Ravenstein-Lith is dit in de vorm van een MIRT-onderzoek gedaan; voor de andere projecten zijn vergelijkbare onderzoeken uitgevoerd. De initiatiefnemer van het project heeft samen met de betrokken partijen in de regio de maatregelen verder uitgewerkt en de effecten getoetst aan de criteria van de minister.

Uit de resultaten blijkt dat voor vier projecten nog nadere uitwerking nodig is om te voldoen aan de drie criteria van de minister: de koploperprojecten Maastricht, Maasoeverpark 's-Hertogenbosch en Waterfront Ravenstein en de systeemverbeteringsmaatregel Lob van Gennep. Deze projecten hebben echter wel goede potenties. Daarom stelt de regio voor het MIRT-onderzoek voor Maastricht voort te zetten en nieuwe MIRT-onderzoeken te starten voor Maasoeverpark en Lob van Gennep. Voor Waterfront Ravenstein wordt het regionaal onderzoek voortgezet om spoor- en waterveiligheidsambities te verbinden.

5.3

Het regionaal voorstel Maas 2016

Het Regionaal Voorstel Maas 2016 omvat acht projecten: Venlo hotspot 4/5, Venlo-Velden, Oeffelt, Ravenstein Lith, Baarlo, Thorn, Arcen en Well. Deze projecten zijn – op Oeffelt na – allemaal gekoppeld aan dijkversterkingen die op korte termijn noodzakelijk zijn en in het Hoogwaterbeschermingsprogramma geprogrammeerd zijn. Gecombineerde uitvoering met deze dijkversterkingen is maatschappelijk zeer gewenst.

De projecten voldoen overtuigend aan de drie criteria van de minister: ze zijn effectief voor de waterveiligheid, er is synergie mogelijk met andere ambities, de projecten kunnen naar verwachting op draagvlak rekenen en de regio wil en kan cofinanciering beschikbaar stellen. Met het project Oeffelt wordt een flessenhals opgelost die ver bovenstrooms doorwerkt en de verhogingsopgave voor de geprogrammeerde dijkversterkingen fors verlaagt. De koploperprojecten beperken zich in dit voorstel tot de prioritaire maatregelen.

De regio stelt voor de voorbereiding van deze projecten op korte termijn te starten in de vorm van een MIRT-verkenning dan wel mee te nemen in de lopende HWBP-verkenning, op basis van gezamenlijke inspanning van Rijk en regio. De totale kosten van de acht projecten bedragen ruim € 400 miljoen, waarvan circa € 140 miljoen bestaat uit HWBP-middelen voor de systeemverbeteringsmaatregelen (inclusief het projectgebonden aandeel van Waterschap Peel en Maasvallei). De kostenramingen van koplopers hebben een bandbreedte van +/- 50%; voor de systeemmaatregelen is de bandbreedte +/- 35%.

De tabel geeft de meerkosten van de systeemverbeteringsmaatregelen en de kosten van de rivierverruimingsmaatregelen weer (totaal € 272,8 miljoen). Hiervan is €64,3 miljoen te financieren via het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De regio neemt zijn verantwoordelijkheid met een bijdrage van € 73 miljoen.

Het rijksbudget (100 miljoen) is verdeeld over de projecten. Er resteert een tekort van 23,5 miljoen. Hierover hebben Rijk en regio het volgende afgesproken. In de verkenningfase worden alle genoemde projecten verder

	Kosten	Financiering				Tekort
		HWBP**	Bijdrage regio	KRW	Gewenste bijdrage Rijk***	
Venlo Hotspot 4+5 Zuid dl.	42,7	8	9		20,8	4,9
Venlo-Velden*	15,2	0,5	5		7,9	1,8
Oeffelt 2 openingen	41,1	14	8	2	13,9	3,2
Ravenstein-Lith	126	39	42	10	28,4	6,6
Baarlo	17,7	0,2	1		13,4	3,1
Thorn	7,5	0,5	2		3,9	1,1
Arcen	5,6	0,5	2		2,5	0,6
Well	17,0	1,6	4		9,2	2,2
Totaal	272,8	64,3	73	12	100	23,5

* in oranje de systeemverbeteringsmaatregelen; in zwart koploperprojecten. Weergegeven zijn de kosten voor de rivierverruiming en de meerkosten voor systeemverbeteringsmaatregelen (excl. de kosten van de dijkversterkingen).

** HWBP betreft de vermeden dijkversterkingskosten.

*** het betreft een indicatieve verdeling van de middelen van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu over de acht projecten.

uitgewerkt, inclusief kostenraming. Als daarna nog steeds sprake is van een tekort, bekijken Rijk en regio gezamenlijk hoe dit kan worden gedicht (kostenbesparing, scope-aanpassing en/of aanvullende financiële bijdrage) en of nader geprioriteerd moet worden in projecten. Op deze wijze start een adaptieve programmering van maatregelen voor de Maas.

Nadere specificatie financiering (behorend bij tabel)

Regionale financiering

- Venlo, hotspot 4/5 zuidelijk deel: gemeente Venlo € 2,5 miljoen, Provincie Limburg € 2,5 miljoen en opbrengst gronden € 4 miljoen.
- Oeffelt (twee openingen): Provincie Limburg € 3 miljoen, Provincie Noord-Brabant € 4 miljoen, Groen Ontwikkefonds Brabant € 0,5 miljoenen gemeente Boxmeer € 0,5 miljoen.
- Ravenstein-Lith: Natuurmonumenten € 26 miljoen (revolving fund), Provincie Gelderland en Provincie Noord-Brabant samen € 11 miljoen gemeente Oss, Wijchen en West Maas en Waal € 5 miljoen.
- Venlo-Velden, Baarlo, Thorn, Arcen, Well: Provincie Limburg totaal € 14 miljoen voor (meerkosten systeemverbeteringsmaatregelen).

Rijksfinanciering

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu reserveert € 100 miljoen voor het maatregelpakket Maas uit de beschikbare middelen voor meerkosten rivierverruiming (inbegrepen de € 1 miljoen ten behoeve van de eerder overeengekomen verkenningskosten voor systeemverbeteringsmaatregelen). Daarnaast zijn middelen gereserveerd uit het HWBP en de Kaderrichtlijn water (KRW). De regio schat de totale dekking uit KRW in op € 12 miljoen (€ 10 miljoen bij Ravenstein-Lith en € 2 miljoen bij Oeffelt).

Perspectief voor projecten in onderzoek

De regio hecht er veel belang aan dat er voor de projecten die nu in de MIRT-onderzoeksfase komen of blijven een reëel perspectief bestaat op een nadere verkenning en uitwerking. Dat betekent dat ook gewerkt moet worden aan de financiering van een mogelijk vervolg van deze projecten als de onderzoeksfase is afgerond. De projecten worden in ieder geval opgenomen in de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas (zie ook hoofdstuk 6).

Aanvullende systeemverbeteringsmaatregelen

Met het voorstel voor rivierverruiming tot 2028 neemt de Maasregio de verantwoordelijkheid om een deel van de systeemverbetering zelf te bekostigen en hiervoor ook rijksmiddelen in te zetten die eigenlijk bedoeld waren voor koploperprojecten. De Maaspartners doen een indringend beroep op het Rijk om samen met de regio de omvang van de overige systeemverbeteringsmaatregelen vast te stellen en hiervoor middelen beschikbaar te stellen. Met name de uitvoering van Lob van Gennep is van belang, omdat deze maatregel in hoge mate de omvang van de overige waterveiligheidsopgaven benedenstreams ervan bepaalt.

Regionaal voorstel Maas 2016 samengevat

- Rijk en regio starten samen drie MIRT-verkenningen: voor Venlo (hotspot 4/5 zuidelijk deel), voor Ravenstein-Lith, voor Oeffelt/Vortum.
- Rijk en regio nemen samen de systeemverbeteringsmaatregelen bij Thorn, Baarlo, Venlo-Velden, Arcen en Well mee in de HWBP-verkenningen (trekker is Waterschap Peel en Maasvallei).
- Dit samenhangend pakket van maatregelen geeft invulling aan de urgente hoogwaterveiligheidsopgave en verbindt die met lokale ruimtelijke en economische ambities.
- De totale kosten voor de acht projecten worden geschat op circa € 273 miljoen en kennen in deze fase een grote bandbreedte. De projecten worden gefinancierd met bijdragen van het HWBP, de regionale overheden, Groen Ontwikkefonds Brabant, Natuurmonumenten en het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De kostenbesparing op het HWBP wordt ingeschat op € 64,3 miljoen.
- Het ministerie van Infrastructuur en Milieureserveert € 100 miljoen voor deze Maas-projecten. De regionale overheden reserveren in totaal € 47 miljoen. Er is nu een financieel tekort van circa € 23,5 miljoen. Als na een nadere uitwerking van projecten een tekort blijft bestaan, stellen Rijk en regio gezamenlijk nader prioriteiten en/of komen zij tot een herverdeling van rijks- en regionale middelen over de projecten.

Regionaal voorstel Maas 2016

Bedijkte Maas

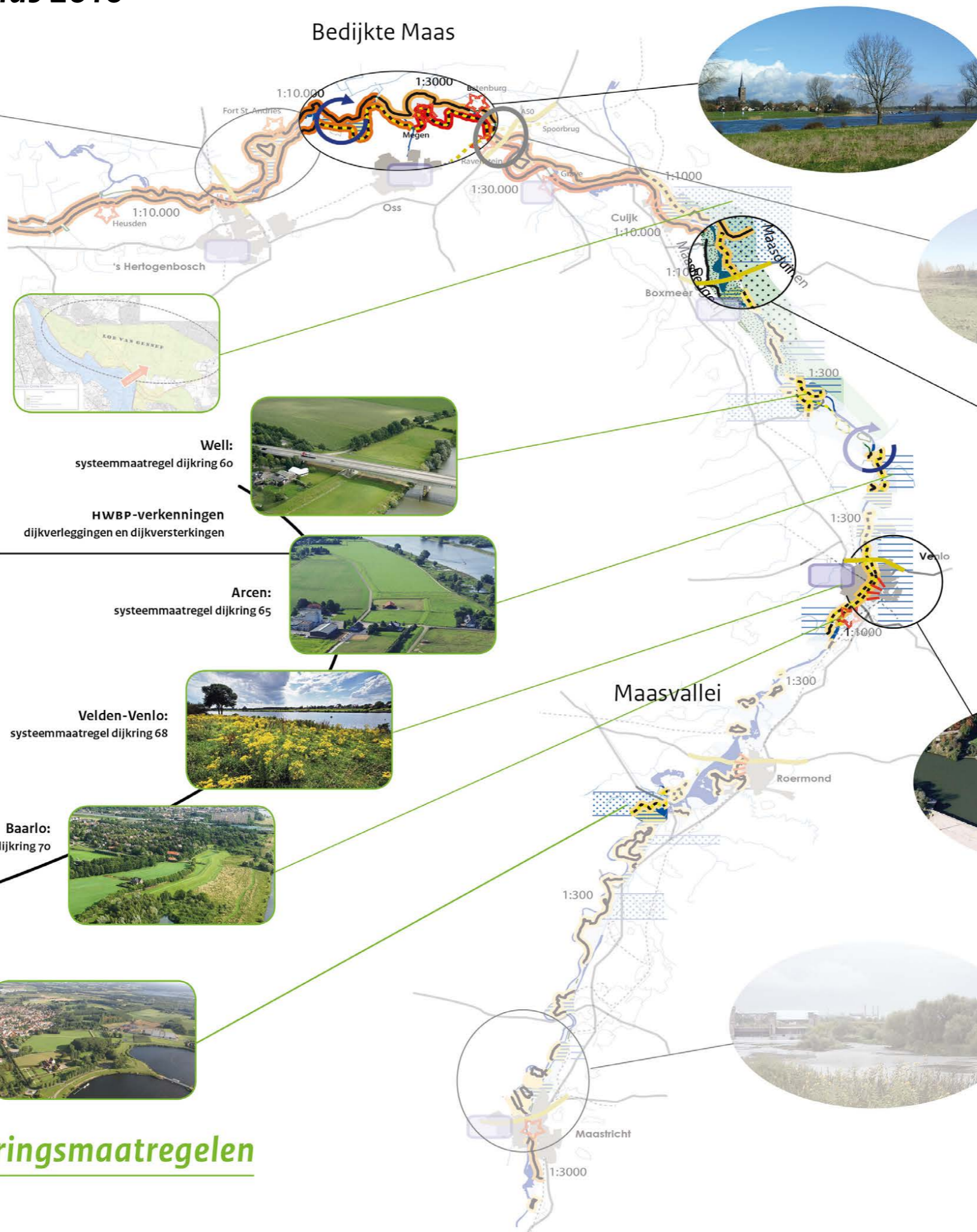

Maasoeverpark 's-Hertogenbosch

'Een landschapspark met samenhang en speelruimte'
MIRT-onderzoek

Maatregelen voor hoogwaterveiligheid (o.a. doorlaatbaar maken van Dam bij Alem), ruimtelijke ontwikkeling (Maasdrielen) en mobiliteit (Maasbrug A2) worden nader onderzocht.

Lob van Gennep:
voorstel voor MIRT-onderzoek
Retentie

Ravenstein-Lith: 'De meanderende Maas'

MIRT-verkenning
Zomerbed verbreding, weerdverlaging en herstel oude Maas meanders. Natuurontwikkeling, recreatie en landbouw versterken, verbeteren haventoeegang Oss.

Waterfront Ravenstein

Regionaal onderzoek

Momentum ontwikkelen voor de combinatie van uitbreiding capaciteit spoorbrug en doorlaatbaar maken van spoordam.

Oeffelt-Vortum: 'Maasheggen'

MIRT-verkenning
Opheffen flessenhals in Maas door twee openingen in grondlichaam N264 (Oeffelt-Gennep) en uiterwaardverlaging. Natuurontwikkeling en fietsverbinding.

Venlo: 'Leven met de Maas'

MIRT-verkenning hotspot 4 en 5
Uitbreiding industriehaven, verplaatsing jachthaven, dijkverlegging (systeemmaatregel) en nevengeul.

Maastricht: 'Aanpak hoogwaterveiligheid'

MIRT-onderzoek (voortzetten)
Nader onderzoek naar hoogwaterveiligheidsmaatregelen en uitwerken fasering, maatregelen verbinden met ruimtelijke kansen en ambities.

LEGENDA

- Retentie of berging
- Dijkverlegging
- Normering
- HWBP geprogrammeerd voor 2021
- Potentie voor rivierverruiming ('veel potentie' bij 40 cm verlaging)
- KRW-opgave Bedijkte Maas/ Maasvallei
- MIRT-opgave uit Gebiedsagenda's (infra-structuur, economie)

Well:
systeemmaatregel dijkkring 60

HWBP-verkenningen
dijkverleggingen en dijkversterkingen

Arcen:
systeemmaatregel dijkkring 65

Velden-Venlo:
systeemmaatregel dijkkring 68

Baarlo:
systeemmaatregel dijkkring 70

Thorn:
systeemmaatregel dijkkring 79
HWBP-verkenning
Dijkversterking en aanleg retentiegebied

Stelselverbeteringsmaatregelen

Koplopers

6 Adaptief werken aan de Maas

Rijk en regio zien nú een bijzondere kans om de hoogwaterveiligheid in de Maasregio te verbeteren én tegelijk ambities voor ruimtelijke ontwikkeling te verzilveren. Partijen in de regio bundelen hun krachten en maken zo samen met het Rijk een grote sprong voorwaarts met de waterveiligheid langs de Maas. Dit document is het aanbod van de regio om de gezamenlijke ambitie te bereiken met een doelgerichte en realistische aanpak. Het is het resultaat van een intensief proces, met als uitkomst een gedragen maatregelenpakket dat wij in samenhang en adaptief willen uitvoeren.

Adaptief: de slimste oplossing op het juiste moment

Adaptief betekent niet dat we maatregelen vooruitschuiven naar een later moment. De inzichten in de waterveiligheidsopgave en passende oplossingen blijven de komende jaren nog in beweging. Zo zullen nieuwe kennis over de effectiviteit van rivierverruiming, de urgentie van dijkversterkingen (HWBP) en het nieuwe toets- en ontwerpinstrumentarium van invloed zijn op het maatregelenpakket. De Maasregio wil flexibel inspelen op ontwikkelingen en onzekerheden en de slimste oplossing op het juiste moment inzetten.

Eerste bouwsteen voor adaptief werken

Dit Regionaal Voorstel Maas 2016 biedt een samenhangend beeld voor rivierverruiming langs de gehele Maas voor de lange termijn en een voorstel voor maatregelen die, als onderdeel daarvan, nu in de vorm van een MIRT-verkenning of HWBP-verkenning van start kunnen gaan, als coproductie van Rijk en regio. De voorgestelde maatregelen hebben een hoog 'altijd-goedehalte', ook als het beeld voor de lange termijn de komende tijd op grond van nieuwe inzicht wijzigt. Het zijn maatregelen die nu en straks effectief zijn, kansen voor synergie bieden en in de toekomst uit te breiden zijn met aanvullende maatregelen. De regio ziet deze maatregelen als goede eerste stap in het adaptief werken aan een veilige en mooie Maas.

Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas

Langs de gehele Maas is sprake van een grote opgave voor de waterveiligheid. De voorgestelde projecten tot 2028 leveren een aanzienlijke bijdrage aan de waterveiligheid, maar er is veel meer nodig om uiterlijk in 2050 aan de normen te voldoen:

- aanvullende rivierverruiming;
- dijkversterkingen op een groot aantal plaatsen;
- aanvullende systeemverbeteringsmaatregelen;
- verlenging van waterkeringen in de Maasvallei;
- schadebeperking voor functies in het onbedijkte deel van de Maas.

De komende twee jaar werken Rijk en regio samen verder, om in 2018 een Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas (AUM) vast te stellen die voorziet in een programma van maatregelen voor de periode 2018-2050. Het Regionaal Voorstel Maas 2016 vormt de basis en het startpunt voor de AUM.

In deze strategie willen we ook afspraken maken over de financiering en de governance: de wijze waarop Rijk en regio samenwerken en samen sturen, en wie welke financiële bijdragen levert aan de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Maas. Daarmee zullen we aansluiten bij de ambitie van de minister om te komen tot een 'MIRT nieuwe stijl', gericht op samenwerken vanuit een brede blik, en tot maatwerk in oplossingen en financiering.

Maatregelen die nu niet opgenomen zijn in het Regionaal Voorstel Maas 2016, krijgen – mogelijk na een nadere uitwerking – wel nog een plaats in de AUM. De AUM wordt ook gebaseerd op de uitkomsten van de maatschappelijke kosten-batenanalyse die in 2017 beschikbaar komen.

Governance in de vervolgfase

In de voorgestelde projecten komen verschillende kaders voor de uitwerking van grote projecten samen: de kaders van het HWBP (voor dijkversterking) en van het MIRT (voor rivierverruiming). Dit vereist een goede uitwerking en afstemming van partijen over de rolverdeling bij onder meer de technische inhoud, financiën, risico's en omgevingsmanagement. Voor alle projecten geldt dat dit een belangrijk punt van nadere uitwerking in de verkenningsfase is.

De adaptieve programmering en de afspraken om gezamenlijk het tekort in de volgende fase te dichten betekenen dat Rijk en regionale Maas-partners intensief moeten blijven samenwerken om op een later moment inhoudelijke en financiële afspraken te kunnen maken.

Uitgangspunt voor de nadere afspraken over de tekorten vormen de procesafspraken dat (1) de Maaspartners (Rijk en regio) er samen uitkomen, (2) de regionale partijen gedurende de verkenning eerst nagaan of de tekorten op projectniveau te dichten zijn en (3) de definitieve financiële bijdragen van Rijk en regio aan de verschillende projecten -zoals gebruikelijk- pas als taakstellend worden vastgesteld als de voorkeursbeslissingen voor de betreffende projecten genomen zijn.

Structurele financiering als voorwaarde

De regio wil investeren in het maatregelenpakket, dat bijdraagt aan zowel hoogwaterveiligheid als de ruimtelijke inrichting langs de Maas. Dat geldt voor maatregelen die op korte termijn kunnen starten én voor maatregelen die binnen het adaptief programma op de lange(re) termijn in uitvoering gaan.

Het bedrag van € 100 miljoen dat de minister beschikbaar heeft gesteld voor rivierverruimende projecten langs de Maas, is beschikbaar voor de maatregelen tot 2028. Bij het adaptief programma horen echter structurele financieringsbronnen, niet alleen voor dijkversterkingen maar ook voor rivierverruiming en systeemverbetering, om zo met een krachtig samenspel van deze maatregelen de noodzakelijke waterveiligheid optimaal vorm te kunnen geven en de maatregelen te kunnen koppelen aan andere ruimtelijke ambities.

Bijlage 1: deelrapporten en overige documenten

Het Regionaal Voorstel Maas 2016 is gebaseerd op of opgebouwd uit een aantal onderliggende documenten over koplopers, systeemmaatregelen en generieke studies. Deze documenten worden als separate stukken bij dit Regionaal Voorstel Maas 2016 aangeboden.

Maastricht: *Voortgangsbericht MIRT onderzoek Maastricht*

Venlo: *Bestuurlijke samenvatting koploerproject Maas Venlo*

Oeffelt-Vortum: *Onderzoeksrapport Koploer Oeffelt*

Waterfront Ravenstein: *Onderzoeksrapport Waterfront Ravenstein*

Ravenstein-Lith: *MIRT onderzoek Ravenstein-Lith*

Maasoverpark: *Aanvraag MIRT onderzoekstatus Maasoverpark*

Systeemmaatregelen: *Notitie systeemmaatregelen – Bouwstenen Regionaal Voorstel Maas*

Generieke studies: *Kostenmemo Koplopers Maas – Algemene samenvatting (opsteller Arcadis)*

Ontwerpend rekenen Maas (opsteller NKV Lijn in Water)

Methodiek Kostenreductie Dijkversterking door Rivierverruiming op Maas (in voorbereiding)

Bijlage 2: samenstelling Stuurgroep Deltaprogramma Maas

(per medio 2016)

Leden

dhr. J. van den Hout (*voorzitter*)

dhr. D.M.M.T. Prevoo

mw. J. Meijers

mw. Y.A.M. van der Meulen

dhr. J.J. Schrijen

dhr. R.E.W.M. Dupont

dhr. L.H.J. Verheijen

mw. C.P. Moonen

dhr. G. de Hartog

dhr. J.L.E.M.H. van der Schoot

dhr. G. IJff

dhr. W. van den Beucken

mw. A.M.J. Schaap

mw. J.G. Robberse

dhr. R. Lapperre

dhr. J. Boelhouwer

dhr. K. Beurskens

Tijdelijke leden

dhr. G.J. van Grootheest

dhr. J. van Son

Functie en organisatie

Gedeputeerde Provincie Noord-Brabant

Gedeputeerde Provincie Limburg

Gedeputeerde Provincie Gelderland

Directeur Provincie Noord-Brabant

Voorzitter Waterschap Roer en Overmaas

Lid dagelijks bestuur Waterschap Peel en Maasvallei

Dijkgraaf Waterschap Aa en Maas

Dijkgraaf Waterschap Brabantse Delta

Heemraad Waterschap Rivierenland

Wethouder Gemeente Oss (namens Vereniging Nederlandse Riviergemeenten VNR)

Wethouder Gemeente Roermond (namens VNR)

Wethouder Gemeente Venlo (namens VNR)

Wethouder Gemeente Wijchen (namens VNR)

Hoofdingenieur-directeur Rijkswaterstaat Zuid-Nederland

Directeur Ministerie Infrastructuur en Milieu DG ruimte en water

Voorzitter Klankbordgroep Maas

Programmamanager Deltaprogramma Maas

Wethouder Gemeente Maastricht

Wethouder Gemeente 's-Hertogenbosch

Bijlage 3: Regionaal voorstel Maas 2016, overzichtstabel

	Venlo-Velden Hotspot 4 en 5 Uitbreiding industriehaven, verplaatsing jachthaven	Dijkverhoging / dijkversterking * incl. weerverlagings of geul: -25 cm	Oeffelt-Vortum Opheffen flessenhal door 2 openingen in grondlichaam Weerverhoging	Ravenstein-Lith Zomerbedverbreding Weerverhoging Meanderherstel	Thorn Retentie	Baarlo Dijkverhoging / dijkversterking * incl. weerverlagings of geul -21 cm	Arcen Dijkverhoging / dijkversterking * incl. weerverlagings of geul -14 cm	Weill Dijkverhoging / dijkversterking * incl. weerverlagings of geul: -15 cm	
Koploperproject	■		■	■					
Systeemverbeteringsmaatregel		■			■	■	■	■	
Bijdrage waterveiligheid									
Waterstandseffect (in cm); huidige indicatie Bron: HKV expertoordeel	-28	-5 (+14)* saldo: -19	-19	-17	-3 (+4) saldo: -7	-7 (+7)* saldo: -14	-5 (+14)* saldo: -19	-13 (+16)* saldo: -29	
Over een lengte van (in km) Bron: HKV expertoordeel	30	45	45	50	180	35	55	75	
Waterstand verlagend oppervlakte (m2) Bron: HKV expertoordeel	4263	410	3435	4324	1158	806	417	1356	
Kosteneffectiviteit (€ per m ² waterstanddaling) Bron: HKV expertoordeel	11 k€/m ²	36 k€/m ²	10 k€/m ²	32 k€/m ²	6 k€/m ²	49 k€/m ²	13 k€/m ²	12 k€/m ²	
Urgentie		HWBP	gekoppeld aan HWBP-project	HWBP	HWBP	HWBP	HWBP	HWBP	
Synergie, meekoppelkansen									
Reële kansen op synergie									
Momentum (nu concrete urgente ruimtelijke opgaven verzilveren)	jachthaven	dijk verkeerde plek		KRW/natuur doelen	dijk verkeerde plek	dijk verkeerde plek	dijk verkeerde plek	dijk verkeerde plek	
MIRT-opgave (nationaal) onderdeel project	multimodaal knooppunt agro, logistiek			haven Oss					
Draagvlak									
Draagvlak bestuurlijk									
Financiering									
Kosten rivierverruiming en meerkosten systeemmaatregelen (€ mln) Bron: Arcadis (a) / notitie WPM (w)	42,7 (a)	15,2 (w)	41,1 (a)	126 (a)	7,5 (w)	17,7 (w)	5,6 (w)	17 (w)	272,8
Potentie vermeden kosten dijkversterking Bron: HKV expertoordeel	3	0,5	14	39	0,5	0,2	0,5	1,6	59,3
Potentie vermeden kosten dijkverlenging Bron: HKV/WVL ontwerp rekenen	5	-	-	-	-	-	-	-	5
Co-financiering (regio) *indicatie obv stuk koploper/ indicatie bijdrage PrL	9	5	8	42	2	1	2	4	73
KRW-gelden			2	10					12
Gewenste bijdrage Rijk (in € mln)	20,8	7,9	13,9	28,4	3,9	13,4	2,5	9,2	100
Tekort	4,9	1,8	3,2	6,6	1,1	3,1	0,6	2,2	23,5
Bedijkte Maas uit Rijksbudget (in € mln)			13,9*	28,4					42,3
Maasvallei uit Rijksbudget (in € mln)	20,8	7,9			3,9	13,4	2,5	9,2	57,7
									100

* effectgebied Oeffelt ligt voor groot deel in gebied Maasvallei

Legenda kleuraanduiding tabel prioritaire maatregelen

Kosteneffectiviteit (kosten rivierverruiming vs. effect waterstanddaling)		middel > 20 k€/m ²	groot < 20 k€/m ²
Urgentie door aanwezigheid dijktrajecten die in HWBP zijn opgenomen (en waar kansen voor rivierverruiming dus nu moeten worden afgewogen/verzilverd en/of waarbij desinvestering nu moet worden voorkomen)	niet aan de orde	gekoppeld aan HWBP traject	HWBP-traject
Urgentie door aanwezigheid van ruimtelijke opgaven/kansen die nu – i.c.m. rivierverruiming – verzilverd moeten worden (en anders later niet meer kunnen en/of waarbij desinvestering nu moet worden voorkomen)	niet aan de orde	aan de orde	
(Concrete) potentie voor synergie en meekoppelkansen (waarbij rivierverruiming en ruimtelijke opgaven/kansen elkaar versterken)		niet/ weinig	aan de orde in hoge mate
Bestuurlijk draagvlak (vastgelegd in overeenkomst, of in bestuurlijk overleg)		niet/ weinig	kansrijk in hoge mate
Potentie vermeden kosten dijkversterking of dijkverlenging	niet aan de orde		niet geprogr. HWBP geprogr. HWBP
% claim op Rijksbudget vs totale kosten		> 50%	25 - 50% < 25%
Onderliggende gegevens nog instabiel (niet compleet, niet robuust)			

Toelichting tabel prioritaire maatregelen en gebruikte bronnen

Bijdrage waterveiligheid	bron	
Waterstandsdaling (in cm)	HKV	
Over een lengte van (in km)	HKV	
Waterstand verlagend oppervlakte (m2)	HKV	
Kosteneffectiviteit (kosten rivierverruiming vs. effect waterstanddaling)	HKV/WVL	Totale kosten gedeeld door waterstand verlagend oppervlakte
Urgentie HWBP		Geprogrammeerd in HWBP, (en waar kansen voor rivierverruiming dus nu moeten worden afgewogen/verzilverd om desinvestering nu te voorkomen)
Synergie, meekoppelkansen	bron	
Reële kansen op synergie	Koploper/ systeemmaatregel	(Concrete) potentie voor synergie en meekoppelkansen (waarbij rivierverruiming en ruimtelijke opgaven/kansen elkaar versterken)
Momentum (nu concrete urgente opgaven verzilveren)	Koploper/ systeemmaatregel	Urgentie door aanwezigheid van ruimtelijke opgaven die nu – i.c.m. rivierverruiming – verzilverd moeten worden en/of waar desinvestering nu moet worden voorkomen.
MIRT-opgave (nationaal) onderdeel project	MIRT	
Draagvlak	bron	
Bestuurlijk draagvlak	Koploper/ systeemmaatregel	(vastgelegd in overeenkomst, of in bestuurlijk overleg)
Financiering	bron	
Raming totale kosten (in € mln)	WVL/Arcadis	
Vermeden kosten dijkversterking	HKV	
Vermeden kosten dijkverlenging	HKV	
WPM budget	WPM	
Co-financiering (regio)	Koploper/ systeemmaatregel	Indicatie uit memo koplopers
KRW-gelden	Koploper/ systeemmaatregel	Indicatie uit memo koplopers

COLOFON

Deze rapportage is opgesteld in opdracht van Stuurgroep Deltaprogramma Maas.

Auteurs/opstellers:

Programmteam Deltaprogramma Maas in overleg met de Maaspartners

Cals Consultancy

Infram

Tekstbureau Met Andere Woorden

Alterra

Cartoons

Bertram de Rooij

Fotoverantwoording

Ad Hartjes, Arny Raedts, Christine Jansen, John Claassen, Infram,

Waterschap Peel en Maasvallei

Opmaak

Janneke Vlaming grafische vormgeving

Informatie

www.deltacommissaris.nl/maas

info@deltaprogrammaas.nl

november 2016

Samen werken aan een veilige en mooie Maas – Regionaal voorstel Maas 2016

